

דברי חז"ק
באמונה ובטחון ועוז
על פרשיות השבוע

ויאמר אליהו

מאת הרב אלי מאיר סמיט שליט"א
ישיבת רבי חיים עוזר « 347-897-9968 \ 058-323-1459 »

בס"ד

ההודאה להקב"ה בעיצומה של הקושי, בכחה להציל ולהוציא את האדם גם ממצבים הקשים ביותר!!!

להודות להקב"ה על ששומר עליו בעל עת ועונה, שלא יפול למצב של סכנה.

וז"ל: "...אמרו חז"ל (גדה לא.) אין בעל הנס מכיר בניסו, כי מה רב טובו שהצילו הקב"ה, שלא ראה ולא בא לידי סכנה כלל."

"וזהו שאמר הו' לה' כי טוב כי לעולם חסדו (תהלים קז, א), פי', שראוי להודות לעולם להקב"ה, כי חסד ה' הוא תמיד, ולולי שפעו ושמירתו, בלתי אפשרי להתקיים שעה אחת. וראוי לאדם לחשוב בלבו בכל עת, כאילו היה רואה את הסכנה וניצל ממנה אז היה חיוב עליו להודות, קל וחומר כשהקב"ה מצילו שלא בא לידי סכנה כלל, ראוי להודות כהנה וכהנה."

וזהו שאמרו יאמרו גאולי ה' (תהלים קז, ב), דהיינו אותם שלא ראו את הסכנה, והם נקראים גאולי ה' (-כי רק ה' יודע שהוא גאל אותם מצרה), יאמרו בלבם, כאלו היו ביד צר וגאלם ה' מידו."

"וזהו שאמרו וכי תזבחו זבח תודה לה', לרצונכם תזבחו (ויקרא שם), פירוש לרצונכם, שלא בחיוב אחר שניעשה להם נס, אלא ברצון נדבה, להעלות על לבכם הצלתו אתכם מבילתי סכנה כלל," עכ"ל.

אך לא זו בלבד שצריך להודות להקב"ה על שלא הגיע הצרה, אלא חובה כפולה ומכופלת עלינו להכיר בטובתו של הבורא ית"ש וברוב חסדו אשר מפליא לעשות עמנו, כי הרבה יותר ממה שמגיע לאדם בדין הקב"ה מטייב עמו בכל עת ובכל שעה, בכל מקום ובכל זמן, בגוף ובנשמה, ברוח ובגשם, וכמו שכתוב האור החיים הק' (שמות כ"ב ו) וז"ל: "אין לך שעה ורגע שאין השי"ת עושה פעולה עם האדם, בין בבחינת גופו בין בבחינת צרכיו," עכ"ל. אם אך יתבונן מעט, יכיר באמיתות הדברים, תינתר נפשו ממקומה בראותו גודל אהבת המקום ב"ה אליו.

וכן כתב הקב הישר (פ"ח) וז"ל: "אין לך אדם שלא נעשה לו נס, בפרט בדורות האלו אשר הצרות גוברות בכל יום ויום, גזירות, מלחמות עצומות, חרב ורעב, מצור ומצוק, וחלאים רבים. ומי אשר האיר עליו הקב"ה חוט של חסד, והצילו מכל הפגעים הנזכרים לעיל, יהיה לו לזיכרון תמיד חסדי ה', ולא להיות מכפוי טובה."

"ולא זו בלבד, אלא כל מי אשר משפיע עליו הקב"ה שפע של ברכה, שזכה לישב בביתו בהשקט ובבטח, ופרנסתו היא סדורה, צריך ליתן שבח והודאה למקום על זאת. ומה מאוד מזהיר בספר חרדים, שחיוב הודאה זו היא בכלל מצוות עשה של הגדתי היום לה' אלקיך כי באתי אל הארץ וגו' (דברים כו, ד), מכאן אזהרה על בני אדם המקבלים טובה והשפעה מהשי"ת ליתן שבח והודאה, ולא לקרות קול קובלני (מתרעם) כדרך צרי העין, אשר יותר נצרך להם נותן להם ה' מזון ומחיה, ואפילו הכי כל ימיהם המה קובלים ובוכים," עכ"ל.

« להודות לה' עוד באותו יום של הצרה!!

כתוב בפרשה וכי תזבחו זבח תודה לה' לרצונכם תזבחו. ביום ההוא יאכל לא תותירו ממנו עד בקר אָני ה' (ויקרא כב, כט-ל). רמז נפלא רמז בה החתן סופר זי"ע, וז"ל: "וכי תזבחו זבח תודה לה' וגו'. נראה הכוונה עפ"י הגמ' (ברכות נד.) 'ארבעה צריכין להודות וכו'. והנה לא די בזה שזבוח תודה אחרי אשר ניצל מצרה, רק גם בעת צרה יהיה לבו נכון בטוח בה שיצילהו ממנה ולחפשי יוציאהו מחליו, יעמידהו וישמח בשעתו, ויודה על הטוב כאלו כבר קיבל הישועה המעותדת לבוא."

"לא כמו שסיפרו לנו חכז"ל (במסכת גדה לא.), באחד שרצה לילך בספינה וישב לו קוץ ברגלו, והלך הספינה והוא נשאר ביבשה והתחיל להתרעם. אח"כ שמע שטבעה הספינה בים חזר והודה לה'. וסמכו על המקרא בישעי' אודך ה' כי אָנַפְתָּ בִּי יֵשֶׁב אִפְךָ וּתְנַחֲמֵנִי (ישעיהו יב, א). והנה זה לא נתחזק באמונה, שהיה מתרעם תחילה ולא הודה, עד לבסוף עד אשר כבר ראה הישועה והטובה לנגד עיניו. אבל עיקר האמונה להודות מיד כי טוב הוא. וכשם שמברכין על הטובה כך מברכין על הרעה, אמרו חכז"ל (ברכות שם) וכו'."

"אבל עפ"י דרכנו למדנו כוונה מיוחדת, לעורר את הנאחו בסבכי צרה, מושכב על ערש דוי או שאר צרה ר"ל, אשר כצאן לטבח יובל, כגבר אין איל, שם נפל שדוד ורוח אין בקרבו, ואיבריו נופלים, ואז יצרו ותאות גופו כאין וכלא היו, כמו מתים חללים שוכבי קבר, אז יתחזק יעמוד ויאמר, מודה אני לפניך ה' על כל הטוב אשר גמלתני ליסרני, כי חסדך גדול עלי, ולא יאחר לשלם זבחי תודת הלב עד אחר מהצרה נחלץ."

"וזהו רמזה לנו התוה"ק באמירה נאה מתק שפתי קדשה, וכי תזבחו זבח תודה לה' - היינו בשעת זבחת הקרבן שהיא אחר ההצלה, ידעתי כי לרצונכם תזבחו - בשמחת הלב ברצון גמור. אבל אין זה די עולה במעלת הקודש למוחזק במדת הבטחון, באמת לזה ראוי ביום ההוא - בשעה שאתם כזבוחים בשעת צרה, כמתים חללים שוכבי קבר, אז ראוי ליהנות ולזבוח זבחי תודה בלב, ואכילה פירושו הנאה, דגם הנאה במשמע."

"ועי"ז אמר ביום ההוא יאכל לא תותירו ממנו עד בקר - רצונו, שלא תאחרו באכילה, דהוא ההנאה, עד בוקר, עד אשר כבר זרחה שמש ההצלה והצלחה, כאשר הודה אשר ישב לו קוץ ברגלו, לאחר ששמע מטביעת הספינה, וכבר עיניו ראה חסדי ה', לא כן הדרך המובחר לבוטחי בו ית' באמת. כי לא תאחרו עד בוקר, כי ביום ההוא יאכל."

"וסיים הטעם כי תדעו אָני ה' בעל הרחמים, ומאתי לא תצא הרעות, רק הטוב, וע"כ ראוי לזבח תודה הלב מיד בשעתה קודם ההצלה," עכ"ל.

« מי צריך להודות יותר, מי שלא בא לכלל צרה כלל, או מי שבא וניצל ממנה...!?

« מדוע כשמודים להקב"ה נפטרים מהצרה!?

ועל ידי ההודאה כשהוא עדיין עומד בזמן הרעה, יזכה לראות בישועת ה', וכמו שכתוב רבינו יונה (בשערי תשובה שער ד אות יב), וז"ל:

הפנים יפות מבאר את הפסוק הנ"ל, שכוונת התורה הק' ללמדנו, שיש חיוב הודאה אפילו לא היה במצב סכנה וניצל ממנו, כי צריך

שאינן עוד מלבדו ושרק הוא עושה ויעשה את הכל, ואז כאשר אנו מזכירים את זה לעצמנו על כל פרט מהחיים, אנו מגבירים ומגדילים בעצמנו את ההכרה והאמונה בו ית', ולכן זוכים להארת פנים ממנו יתברך, שאין דבר יותר טוב מזה.

הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל, מבאר עד"ז (בספרו דרש משה פרשת עקב בד"ה ואכלת ושבעת) את נוסחת ברכת המזון, וכותב בזה"ל: "תקנו בעת ברכת המזון להתפלל על בנין ירושלים ומלכות בית דוד, שלכאורה תמוה וכי בשביל מצוה זה שמברך על מזונו יזכו לגאולה, איזה גדלות יש בזה."

"ונראה, דהא דרש ר עזרא ר זכי לא אשא פנים לישראל שהחמירו לברך על כזית ועל כביצה'. ובארתי הכוונה, שמברכין אף שאין להם כדי שביעה אלא מעט, רק כזית וכביצה נמי מודים להקב"ה, משום שיודעין שרק מהשי"ת יש להם אף מעט הזה, ואין להם שום תרעומות עליו."

"וזהו לעניינים, שכדאי בשביל זה ליגאל. ובעשירים אף שיש להם הרבה כספים שלכאורה יש לחשוב שעל אכילה זו שהוא משהו ממה שיש להם אין להם צורך שהשי"ת יתן להם, כי אף שמאמינים שה' נתן להם העושר, יש להם לחשוב שכבר נתן להם, וכבר הודו לו, ומ"מ גם מודים ומברכים, ואף על כזית וביצה בהאמונה שאינו כלום מה שכבר יש להם מנתינה דמתחלה, אלא שגם עתה ברגע זו שאוכל, נותן לו השי"ת מה לאכול והכח לאכול, כאמור 'יברכה ה' וישמרך (במדבר ו, כד) מפני המזיקין, הוא אמונה גדולה מאד, שכדאי לגאל בשביל אמונה זו", עכ"ל.

«הדו שיח שבין המלאך המות לאדם שלא הקדים לתת צדקה...»

ומצינו במדרש (אוצר המדרשים עמוד של"ד, והביאו בספר ארחות ישר, גמילות חסדים) מעשה נורא בגודל השכר למי שמשבח את בוראו בעת צרה, וז"ל: "מעשה באדם אחד שהיה הולך בדרך סחורה, ראהו אכסנאי, א"ל, רבי ומורי אם רצונך אבא עמך, א"ל בא עמי בשלום. הלך עמו."

"כשהיו הולכים בדרך פגעו באדם אחד שהיה סומא בשתי עיניו והיה יושב קרוב לעיר, מיד הוציא סלע אחד ונתן לו. אמר לאכסנאי שהיה הולך עמו, תן לו גם אתה כמו שנתתי אני. א"ל איני נותן לו כלום, שאיני מכירו כמו שאתה מכיר אותו, לפיכך נתת לו ויפה עשית. א"ל, אם אתה אינך רוצה לתת לו הרשות בידך, הניחוחו לאותו סומא והם הלכו לדרכם."

"כשהם הולכים בדרך פגשו במלאך המות, א"ל להיכן אתם הולכים, א"ל לסחורה. והם לא ידעו שהוא מלאך המות. מיד כאשר נגלה אליהם ואמר אני מלאך המות, פחדו ונפלו על פניהם."

"אמר מלאך המות לראשון, אתה נפדה ממות, וקרא עליו המקרא הזה וְהָלַךְ לְפָנָי צִדְקָה כְּבוֹד ה' יִסְפָּךָ (ישעיהו נח, ח). וא"ל, הואיל והקדמת צדקה מממונך בדרכך, תחיה עוד חמישים שנה."

"אח"כ אמר לאכסנאי, כבר סופך בידי והגיע יום מיתתך. מיד ענה וא"ל, אני וחבירי באנו יחד, והוא חוזר לביתו, ואני אמות בכאן. א"ל הן, זה קדם ועשה צדקה משלו. א"ל, א"כ הניחה לי ואלך ואעשה צדקה. א"ל, שוטה שבעולם, אדם פורש בים בספינה, אם לא יתקן אותה בארץ מה עושה בפנים ובתהומות כשבאים עליו גלי הים. כן מי שלא תיקן עצמו בחייו מה יעשה במיתתו. ועכשיו, מה שעשית עשוי ומכאן ואילך אין לך כולם, שהגיע זמנך למות."

"א"ל, אם כן המתן לי עד שאלך לספר בשבחו של מקום על מה שעשה עמי, א"ל מאחר שאתה מבקש לספר בשבחו של מקום יסיפו שנותיך", עכ"ל המדרש הנורא.

"...ואם תמצא את החוטא תלאה ותקרה אותו צרה, ויצדיק עליו את הדין ויקבל המוסר באהבה, ויהיה לו זה למגן מן היסורין הרבים הראויין לבא עליו. כמו שנאמר כי חמת אדם תודף, שארית חמת תחגר (תהלים עו, יא), פירוש, כאשר צער האדם יודה אותך, כלומר שיודה אותך האדם בעת צערו, מלשון לו שקול ישקל פעשי (איוב ו, ב), שענינו הצער, שארית חמת שהיו מפותחות לבא על האדם, כענין אל יתהלל חגר כמפתח (מלכים א' כ, יא), תחגר ותעכב אותם ולא תביאם עליו. וזה דרך משל למפתח החרב ומשיב אותה אל נדנה, ונאמר אודף ה' כי אֲנַפֶּת בִּי יִשֵּׁב אֶפֶךָ וְתִנְחַמְנִי (ישעיהו יב, א), פירוש, אודף על מוסרך, וקבלתיו באהבה, ובעבור זה שאודך על שאנפת בי, יִשֵּׁב אֶפֶךָ וְתִנְחַמְנִי, עכ"ל.

והביאור בזה, הוא על דרך פירושו של האלשיך הק' (ז"א-ט"ז ע"ש) את מאמרם ז"ל (ברכות נד:): 'ארבעה צריכין להודות, יורדי הים, הולכי מדברות, ומי שהיה חולה ונתרפא, ומי שהיה חבוש בבית האסורים'. כי באמת הכל חייבים להודות תמיד לה', לא רק אלו שבאו לכלל סכנה, אלא אף אלו שעברו את הים על מי מנוחות. אלא שפעמים אין האדם מכיר בזה, ועדיין לא מילא תפקידו שהוא צריך להודות לה', על כן מן השמים יביאוהו לכלל סכנה כדי שיודה לאחמ"כ על הצלתו הגדולה. אך החכם ישכיל בתחילת דרכו להודות על כל נשימה ונשימה, וממילא לא יצטרך לבוא לידי צרה, שהרי תכלית היסורים אינם אלא כדי שיודה וישבח להקב"ה, והוא כבר עשה כן.

ובזה מפרשים מה שנאמר בסוף פרק ההודאה מי חכם וישמר אלה ויתבוננו חסדי ה' (תהלים קז, מג), שע"י ויתבוננו חסדי ה' מבעוד מועד, כשהכל מתנהל על מי מנוחות, ימנע מעצמו כל מיני חלאים רעים ומרעין בישין.

«מדוע הקב"ה נושא פנים לכלל ישראל??»

בגודל מעלת ההודאה להקב"ה כתב החתם סופר בפרשת נשא על הפסוק ישא ה' פניו אליך (במדבר ו, כו), בהקדם מאמרם ז"ל (ברכות כ:): "דרש רב עזרא, זמנין אמר לה משמיה דרבי אמי וזמנין אמר לה משמיה דרבי אסי, אמרו מלאכי השרת לפני הקדוש ברוך הוא, רבונו של עולם, כתוב בתורתך אשר לא ישא פנים ולא יקח שחד (דברים י, יז) והלא אתה נושא פנים לישראל דכתיב ישא ה' פניו אליך (שם), אמר להם, וכי לא אשא פנים לישראל שכתבתי להם בתורה וְאֶכְלֵת וְשִׁבַּעַת וּבְרַכְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ (דברים ת, י), והם מדקדקים על עצמם עד כזית ועד כביצה", ע"כ.

וביאר החתם סופר את דברי המדרש כדלהלן: אדם המקבל באהבה את כל הבא עליו, אות וסימן הוא, שהוא מכיר ויודע שה' הוא טוב וכל מאן דעביד לטב עביד, וגם הרעה מטרה טובה הוא, וכמו כן אות הוא שמכיר את עצמו שחטא וכל הקורות הבאות עליו הם לכפר לו על חטאיו, או לכל הפחות מכיר את עצמו שהוא עלול לחטוא בקלות ואם יהיה לו טוב הרבה הוא עלול לחטוא, ולכן הוא משליך יתנועע עליו וסומך עליו שיעשה רק את מה שהוא טוב בעיניו.

אדם כזה שאין מחזיק טיבותא לנפשיה, אין הקב"ה מדקדק עמו על מעשיו, כמו שדרשו רז"ל (שה"ש ח ח), על הפסוק אֲחֹת לָנוּ קִטְנָה (שיר השירים ח, ח), מה קטן אין מדקדקין על מעשיו, כך ישראל כל מה שהם מלכלכין כל ימות השנה בעוונותיהן, בא יום הכיפורים ומכפר להם.

זה שאמר הקב"ה למלאכי השרת, מכיון שהם מדקדקים לברך ולהודות אפילו על כזית, ואפילו שאין אני נותן להם אלא דבר מועט, מכירים בטובה, ומודים על כל צעד ושעל, וחשוב שהכל הוא חסד עליון, מידה כנגד מידה אני נושא להם פנים.

מכאן נלמד את החשיבות הנעלת בהודאה לה', ואת הכוונה הפנימית שצריך להיות בעת ההודאה, והוא שאנחנו חוזרים ומשננים